

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и прстилата шаљу се на уредништво.

КАКВА ТРЕБА ДА ЈЕ ДОМАЋИЦА.

(Посвећено домаћицама грађанског реда).

Кад би ко младу домаћицу првих дана после срећне удаје запитао, да ли ће умети усрећити свога мужа, зацело би, без икаква околишења, одговорила: да како да хоћу. Па наравно, како би се могло и помислити, да она неће умети усрећити, кад га је изабрала по срцу, кад га воле. А он, зар да се он превари у њој и у својим надама о породичном животу? Не, то није могуће! И готово би имала право кад би тако одговорила. Ал да метне руку на срце морала би, после кратког времена, признати, како је искусила, да и крај најбоље воље и најтоплије жеље није могла да изведе оно, што је наумила, јер су наишле на њу многе људске слабости, које су је у том послу спречиле. Она ће се уверити, да крај мужа живи другчије него што је она мислила да ће живети. Увидеће, да се не може живети само од љубави, и да има врло много материјалних потреба, које треба подмиривати, о којима она није ни сањала. А не треба се плашити. То га има и мора да буде у свакој кући; то мора наићи, јер другчији је идеалан а

другчији практичан — прави живот. Но зато не треба клопути, оно што се не може учинити на почетку, учиниће се касније. Па ако која млада домаћица има праве воље за то, да кући својој створи породични мир и благостање, нека ме саслуша, ја ћу јој дати савета из искуства, које сам стекла у мом дугом животу.

Срећа није — што но реч — печена шева да улети коме готова у уста, „сваки је своје среће ковач“, само што сваки треба да се постара и за то, да буде достојан своје среће. Ал ја овде не мислим, да је сва срећа у богатству, забављању и весељу. Права срећа лежи у мирном породичном животу. Само је онај срећан, ко је задовољан, а на првом месту је позвана домаћица, да створи задовољство, темељ породичној срећи. И невоља и срећа долази понајвише од жене.

Богобојазљивост и смерност то су врлине, којима се ствара темељ породичној срећи; нема на земљи већег блага, него што је чиста душа, ни веће среће од породичне слоге и љубави. Па зар је онда чудо што гдекоја рђава сва

ђалица отуђи свог мужа од куће, те овај, у место да се брине за своју породицу, седи у крчми и харчи скун новац, који би у каквој честитој породици, којом управља ваљана домаћица, залегао многе домаће потребе и тиме је усрећио. За то нека ни једна жена не смеће с ума, да ваљана домаћица треба да је богобојазљива, смерна и блага, да живи како је Богу мило и драго; тако ће је пратити божји благослов, тако ће најпре задобити за себе свога мужа. Ако жена хоће да свога мужа задобије, онда треба да му посвети сав свој живот. Права и искрена љубав жене према мужу, то је луч која обасјава породичну срећу. Ал та љубав не сме бити себична већ некористољубива; не разметљива, већ смерна. Жена треба увек да је готова да поднесе сваку жртву за љубав свога мужа. Нека умали своје потребе да би могла подмирити мужевљеве, нека ускрати себи какво задовољство, да би га створила своме мужу. Треба ли мужу хаљина, нека му помогне да их набави; нема ли на столу меса за њих обоје, нека понуди њиме свога мужа, ма њој и недостало. Па за све то не треба да тражи од мужа ни особите захвале, већ нека то чини из чисте побуде а по својој дужности. Крај така пожртвовања неће муж њен остати равнодушан и то ће јој кад тад и признати. Жена треба стрпељиво да сноси мане мужевљеве и да о њима никоме не говори. Та нико није без мање. Људи нису анђели. Бива да се мужу, који мора да се бори за опстанак, деси што непријатно, услед чега се љутио, па та љутина оставља на њему трага и онда, кад се вратио својој кући, па било би неприродно, да он иза така случаја одма буде весео и да се шали; ал на жени је онда, да га развесели и да му растера бригу. Рекне ли у таком расположењу муж жени и по коју опору реч, нека је стрпељиво поднесе, нека му не враћа жао. Он зацело није у онај мах онако хрђаво мислио, као што је рекао, и без сумње ће то и поправити, само ако жена узме стрпељиво оћутати. То нека памти свака жена, јер „леб је дотле читав док се не начне“ вели народна пословица.

О манама свога мужа не треба жена да говори ни својој најбољој другарици, јер тиме је може напустити стрпење. Буде ли се о манама њеног мужа рашчуло без њене кривице, тада треба она да га пред светом извињује кад год узмогне. Буде ли јој кад год криво, што јој се муж бавио мало дуже у крчми, нека и не мисли, да ће га грдњом и пребацавањем одвратити да то више не чини, већ згодном приликом кад се он одобровољи нека му благим начином то спомене. А најлакше ће га од тога одвићи онда, ако се буде старала да му омили кућу и да се тако влада, како би он морао признати, да му је преко свега најмилија жена. Ал зато жена треба да је стрпељива. Стрпељива жена је прави дар од Бога.

Ћудљива жена је прави непријатељ домаћег мира. Жена и крај најлепших врлина, ако је ћудљива, може постати досадна; а што је најгоре, ћудљивост може да овлада човеком тако, да овај није више господар над собом. Колико пута ћудљивост што поквари, што се после крај најбоље воље не може да поправи. Ћудљивост је то исто што и себичност, јер ћудљивост извири из себичности.

Жена ће се онајбоље сачувати од ћудљивости, ако према мужу буде увек истинита и искрена. Ако од мужа сад ово сад оно затаји изродиће се између њих неслога, а ова онајпре убија домаћи мир, и љубав између мужа и жене. Жена према мужу тако да је искрена, да јој муж већ с лица шчита, шта јој је на срцу; јер другачје неће имати према њој поверења, неће је поштовати, а без тога је не може ни волети. Зато жена мужу треба све да каже: зашто је не весела, чега се плаши, са чега је не задовољна, и то што пре то боље. Ал нека му казује увек праву истину. Муж треба да је уверен, да се он може ослонити на женину реч, и да никад не посумња, да ће му жена што слагати. Ал преко свега треба жена према мужу да је искрена онда, кад се тиче новца и трошка. За сваку крајцару, коју жена изда, треба да зна и муж; с тога је боље да жена и не купује оно, што би морала од мужа затајити, јер тим

би јој муж престао веровати, а неповерење је понајвише почетак домаћег немира.

Разуме се, да најглавније домаће потребе треба да буду подмирепе и природно је, да се муж за њих побрине, ал домаћица треба да има увек на уму ону пословицу, која вели: „пружај се према губеру“. Трошкови се понајлакше подмирују онда, ако између мужа и жене влада споразум и слога. Деси ли се, да жена не може да изађе на крај са оним новцем, што јој је муж одредио за домаћи трошак, онда је женина дужност, да мужу лепим начином то докаже и да га о томе увери.

Нека ми дозволе младе домаћице, да им наведем још једну женску ману, која такође руши домаћи мир. Жена никад не треба да господари над мужем, она је господар онда, кад се тиче њене домаће дужности. То господарство признаје јој сваки поштен човек. Ту нек она управља, ту нек покаже своју вештину и моћ; а господарство над спољашњим светским стварима, нек остави своме мужу. Смерност и љубазност, то су две силе, којима треба да влада жена. Кад год што захте, нека увек изгледа, као да она то тек само жели, и нека благим начином приволе свога мужа да јој жељу испуни. Највише треба да пази на то, да не господари над својим мужем у друштву, јер тада је муж

неће никада послушати, ако не из другог узрока а оно за то, да не би они, што су у друштву, помислили, како је он слаб па да му се ругају, како је под папучом. Жена не треба да мисли, да она увек има право. Нема горе жене од оне, која хоће да јој се увек да за право, а нема боље од оне, која попушта и онде, где је уверена да је у праву. Попустљиву жену мора муж поштовати, јер ће кад тад увидети ту њену врлину. Деси ли се, да муж плане и крај попустљиве жене, нека жена оћути и онда; тако ће увек избећи свађу, јер за свађу су нужни двоје; ућути л' жена, ућутаће и он, јер ће видети, да се нема с ким свађати.

Жена треба да ради с вољом сваки свој посао. Сваки је човек дужан да ради. Леши је накит храпава израђена рука, него златно претење и сјајне гривне. Вредна рука ваља да ствара од рана јутра до мркла мрака; ал нужно је и да је управља паметна глава. Рад чини човека задовољним, па већ и за то много вреди. Жена, која се туђи од посла, која левентује, разорава домаћу срећу, а често доведе сама себе до просијачке палице. Та нека се угледа на мужа, он зарађује свакидањи хлеб, и набавља све, што је за кућу потребно, па и она треба да му помогне, и то ће чинити ако буде вредна и ако узме сачувати оно, што он заради.

М. С.

О ТЕЛЕСНОМ (ФИЗИЧНОМ) ВАСПИТАЊУ ЖЕНСКИЊА.

I. Ваздух.

Снага и радност женскиња, као и мушкараца не зависи само од телесног марљивог вежбања, но врло много и од чистоте ваздуха. Зимњи хладан ваздух утиче на човека као и хладно купатило, јер умањава за неко време радњу коже, а тим опет потстиче унутарње нагомилавање крви и животне снаге, од чега потиче јачи рад целе живчане системе и топлина коже се повећава. Тим се, као и оно за време купања у хладној води, спречава да не избије на површину животна снага, те ова, у унутра-

шњости тела јаче нагомилана, одржава и снажи тело за неко време, или што се обично вели: челичи га.

С тога је потребно да младе женскиње зими често излазе на хладан ваздух, ал да не остану дуже од четврт или по сахата; лети пак не може се доста препоручити бављење у слободном ваздуху, предпостављајући, да ће се знати чувати од јаке препеке.

Трајно живљење у чистом ваздуху одлучно унапређује како здравље уопште, тако и лепоту коже; с тога је врло важно, да се на непрекидну обнову ваздуха пази,

јер у гдекојим случајевима може ова промена ваздуха баш и од саме највеће користи по здравље да буд, као што то и примери све више и боље доказују, да су многе младе а болешљиве женскиње, дужим бављењем на мору или у брдовитим пределима и јеловим шумама, за кратко време здраве и снажне постале.

Ова важна цел мора се на двојаки начин постизавати; прво тим, да се младим девојчицама дозвољава, да своје слободно време на чистом ваздуху проводе, и друго тим, да се марљиво пази да се одаје за становање и спавање често ветре и промахују.

Спаваће собе, где је више од једнога кревета, добро је, да имају на вратима вентилације и да се особито јутром и вечером проветрити могу. Отуда су и оне пећке, што се изнутра ложе, пробитачније, ал и ове неваља обноћ затворене држати, особито у оним собама, које су заштитене, и које, осим тога, немају других одушак. Најбољи су кревети отворени без застирача (као комарници код нашег простог народа), јер се под затвореним креветима нагомилава рђав и покварен ваздух те спавачима јако шкоди. Ваља бодро пазити, да кревети не буду близу отворених прозора а ни близу пећи, јер стална ма и најмања промаха ваздуха може штетан и убитачан назеб да навуче.

У тескобним и људством препуним спаваћим собама, где су деца по 8 до 9 часова сваке ноћи затворена, развија се не само бледоћа и подбулост у лицу, него могу да навукну и веће болести, а отуда долази и рђаво варење стомака, тесногрудост, грчеви и трзавице, потајне грознице и т. д., а то су све болести, које се често баш на сиротинској деци виђају, која у тескобним и препуним становима станују. С тога би ваљало, да матере и васпитачице најбрижљивије на спавање собе пазе, јер од истих, зависи не само садашње здравље, но и будуће благостање, па и цео живот.

Осим промахивања соба и обнављањем ваздуха нужно је пазити и на само грејање у зимње доба. За наше поднебље су пећи преко потребне, а од свих најбоље

су оне, што се изнутра ложе, јер се кроз одушке, врата и цеви од времена на време ваздух пречисти и обнови. Ту ваља добро пазити, да се затвори (вентили) на пећкама и цевима не затварају пре, докле није оно гориво изгорело, и док се жеравица не угаси и не стиша, јер се ипаче од угљеног задаха, који се горењем развија, кад нема одушке, могу опасне, па и смртне посљедице наступити. Било је већ доста таквих насретних случајева.

Па онда, још је врло важно правило, да топлина собњег ваздуха не буде сувише јака, него највише до 16° по Реомировом термометру. Претопле собе шкоде здрављу, и осим многих других зала, најлакше се навлаче расхлађења.

II. Храна (дијета).

Млеко је од природе за храну младим животињама одређено, и то у свом природном стању, па тако остаје оно најбоља храна и за децу. Млеко ваља онако чисто и непроменљиво употребљавати, какво се добија, а не скоруп и масније његове делове скидати, као што то често бива са пијачарским млеком, јер баш тај скоруп највише хранеће снаге има. Исто тако не ваља млеко, које хоћемо деци за храну да дамо, на ватри дуго оставити, да се вари и кува, једно због тога, што тим многе од својих лакших честица губи, што се и на мирису познаје, друго с тога, што отуда затвор долази, док на против у природном стању сасма противно дејство има. Али за време епидемичних болести саветније је давати узварено млеко, јер се доказало, да се невареним млеком многа болест може да пренеси, што млеко упија лако у себе све мирисе и билчице из околине.

Неварено млеко са хлебом најбољи је доручак за децу. Само оној деци, која имају слаб стомак, може се трећина или четвртина чисте прне кафе са шећером помешати, па ако и то још за доручак не подноси, онда се могу друга чорбаста и течна јела за доручак употребити, као чорба са грисом, земичком, или баш и сам чај са скорупом, шећером и хлебом.

За ручак најбоља су месна јела са

поврћем и варивом сваке врсте и хлебом. Сама биљна храна слабо храни тело, али ипак она мора битији део хране сачињавати. Рђава је предрасуда, да се деци друга храна осим меса не даје. Месном се храном јако распаљује крв, те отуда лако наилазе ова на опасна запалења, па и сам карактер и нарав ватренијом и страшијом чини, а стомак тако квари, да после никакву биљну храну поднети и сварити не може. У дечија јела, осим мало соли, не ваља никакве зачине (Gewürze) мешати, јер ова варење и крв сувише надражују, а прекомерним надражењем навлаче слабост оних фицијих хранљивих органа, а уз то слабо и хране. Но како су масло (путер) и шећер врло хранљива јела, могу се препоручити за децу.

За малу уживу (јаузн) најбоље је воће с хлебом. Децу ваља уопште привикавати, да свако јело с хлебом једу, а никако без хлеба.

За вечеру најбоље је лети хладно млеко, а зими у млеку или у води куван грис, или хлебац с путером и воће, а за слабије помало и хладна печења.

Најбоље је пиће за децу и младеж свежа, чиста вода. То је најбољи и најсигурнији начин, да одрже стомак и варење у добром стању за сав живот. То је најдрагоценије благо. Само врло слабима може се допустити, да помало и пива пију.

Вино не треба деца и младеж никад да пију, јер је вино за њихов желудац исто тако убитачно, као и ракија за одрасле; оно слаби варење и живце. Па ако се кадкад на благе и веселе дне понешто вина и пије, то сме само слабо вино бити и доста водом разблажено. Зрело, кувано и печено воће такође је од користи по здравље дечије, као што је и по своме укусу пријатно. Оно, осим других врлина

по здравље, чини и кожу чистијом и лепшом, и предупредује сочне болести (Säfte-Krankheiten). С тога би се такво јело могло деци у свако доба године допустити и давати.

И на то ваља брижљиво мотрити, да деца одвећ брзо и халапљиво не једу, и полуживо не гутају, јер то највише квари сваривање и слаби стомак. — Код девојчица ваља пазити особито још на начин како једу. Пристојност и чистота код ове деце ваља да су прва правила.

Врло је нужно, да се даје храна деци у извесно време, а ван тога не допустити им да једу, јер дуготрајно жватање квари зубе и желудац, почем им никада мира не да. Деци треба допустити, да се у извесно време умерено наједу; да после јела, особито после вечере, неко време причекају и не лежу, док се сваривање у главном не обави. Исто је тако штрудливо, да деца дуго посте, или мршаву храну дуго да узимају, јер се и тим јако слаби варење, а притом и телесна снага опада и растење сиречава. Приметићемо да деца из нижих и сиромашнијих сталежа, или оних родитеља, који из штедње и незнања, рђаву храну добијају, особито постају шкрофулозна, бледа и надувапа, а све из оскудице довољне и добре крви и слабога крвотока.

Ако се код женскиња велика наклоност к дебљању показује, најбоље је средство умањавање хране, и јаче покретање телесно радњом. Но и то још није доста. Дебљина је посљедица а силног нагомилавања масти у телу, а то је стање таково, које изискује лекарског прегледа, јер се отуда лако опасне болести излећи могу, а понајпре бледило (Bleichsucht). Од врло лоше и мршаве хране напада на женску младеж бледило, општа телесна слабост и сушица, а то су врло жалосне посљедице, које цели век жалосте и загорчавају.

С. Ж.

ДРУШТВА УМЕРЕНОСТИ.

Неко време почеше се и код нас склапати друштва умерености; ал код нас је и то, као и све друго, само у први мах

покренуло духове, па се онда опет у брзо све стисало, те данас немамо ни у једном крају друштва или задруге, које имају сме-

рове и цел да наше друштво чисте од онаких страсти и штетних навика, ма да је наше народно друштво у свима сталезима и у свима крајевима пуно и препуно онаких и штетних навика.

Другије је то код других народа, а особито код Немаца и Енглеза. Они, кад што науме, они и изведу, конзенквенто до краја; не попуштају код прве сметње, не остављају посао после првог неуспеха, него, кад се увере и убеди о чему, да је спасоносно и кад једну мисао ухватите, која им обриче спаса и напретка, а они онда прихвате то свим жаром своје благородне душе па раде цином, постојано, док не постигну и не виде успеха.

Има примера, да је и код њих по која мисао споро напредовала и тешко продирала у шире кругове, али они за то нису попуштали, нису малаксали, као што код нас обично бива, него су, ма и ужем кругу, постојано даље делали, и данас видимо тамо сила друштава, задруга и завода, који су таким дурашним радом појединих племенитих душа установљени и носе оним народима лепе плодове на свима пољима хуманог и културног рада, те су тако и доспели тамо до угледног положаја у друштву људском.

Код свију тих појава опажамо да женскиње из бољих и најотличнијих породица стоје у првим редовима и ево ћемо и овде, примера ради, да наведемо из енглеског народа један такав леп пример женског пожртвовања за опште добро. Енглески је народ пуно и препуно узора племенитости људске, те је чак и нама Србима, као што је познато, поклонико једну мајку љубави хришћанске, свима добро познату добротворку босанске српске спрочади, племениту Мис Ирбијеву; па њој са свим слична је по души и срцу и госпођа Маргарета Елеонара Паркер, једна од најидеалнијих и најизвренијих женскиња на пољу општег човечанског добра, оснивачица и покретачица интернационалног хришћанског друштва умерености.

Она је дете из боље куће и таке, која је позната са своје велике побожности, са своје човекољубивости и хришћанске штедроте. Одрастивши у такој околини,

сасвим је природно, да је и она постала побожна, милостива срца и мекане душе, која кад дели не распитује, како се ко крсти, којим језиком говори, њена душа тражи само невољнике, да их помаже, блажи, теши.

С таким расположењем душе своје буре она пре 25 година на једном јавном предавању, које је држао Б. Г. Гаук о пијанству и штетним последицама по здравље појединих, по породичан и државан живот, и она се, убеђена о том злу, одлучи одмах, да примером, речју и писмом ради против тог душмана човечанског и народног. Прво истисне из своје куће сва опојна пића и онда скупи извештан број отмених госпођа, које по њеном саговору, пристану на то, да се оснује у Енглеској женско друштво, које ће радити на том, да се опојна пића истисну из породичне потребе. Позиву овом одазову се одмах 150 госпођа и домаћица и оснују „британско женско друштво умерености“, а гђу Маргарету Е. Паркер за прву председницу тога друштва. Пуних 10 година стајала је она на челу овог хуманог друштва и делала је неуморно писмом и речју за проширење његове племените цели. Колико је успела види се и отуда, што је то друштво порасло данас на 40.000 чланова и оснива и даље огранке своје у свима провинцијама широког британског земљишта. У најновије доба, поникла је така установа и у јужној Африци, а сједињене американске државе, побуђени њеним примером, подигли су оваке задруге у свима већим варошима.

Са особитих заслуга по ову установу, изабрана је гђа Маргарета Е. Паркер за почасну чланицу код женских друштава умерености у Чикаго, Филадельфији, Њу-Јорку и кад је лане приликом једном отишла у Америку, била је свуда удостојена опште пажње и поштавања, те је по повратку своје отуда написала лепу броширу о своје бављењу и о уоченим одношајима друштвеним под насловом; „Шест сретних недеља код Американаца.“

Она је врло скромна у спољашности, у животу и понашању; живи са својим суругом Едвардом великим фабрикантом

у најсрећнијем браку, који сасвим дели поглед своје племените супруге. Њихов је дом прави рај, ставиште праве среће и задовољства у коме шесторо добре и веселе дечице своје сретне и веселе дане проводе.

Оваким примерима и пожртвовањима поникла су у тим крајевима напреднијих народа силна друштва и задруге женске, које немају цел само да шире просвету и да блаже сиротињу, него и да примером и делом поучавају свет како ће паметније и уљудније живети, како ће своје здравље чувати и свој подмладак физично и материјално подизати, за које су најпробитачнија овака друштва умерености.

На ове примере могле би се угледати

и наше поједине чланице и целе задруге, на покушавати, да у своме кругу подижу и оснивају оваке задруге, које ће наш народ одвраћати од пијанства, од прекомерног трошења, од картања, пушења, луксуза и свега, што нас сатири и упропашћује морално, физично и материјално. У сваком крају има тога, што не ваља, доста, па нека само једна угледна кућа и паметна жена отпочне, паће она лако пристелица, па ако у прво доба и не буде великог успеха, добро семе неће пропанути; за кратко време, док свет увиди, донеле би те спасоносне идеје и код нас плода, само ваља с вољом и с пуним убеђењем и пожртвовањем радити, па онда се и успева.

СЕОСКО ЗАБАВИШТЕ.

Наша влада створила је закон о забавиштима, који је већ и у живот ступио. По томе закону у свакој општини мора се отворити забавиште било о трошку политичне општине или вероисповедне или поједица друштва. Забавиште, које се подигне о трошку политичне општине, па ма у тој општини живели сами Срби, вере православне, није вероисповедно забавиште, но је комунално. Шта пак вреди више: комунално или вероисповедно забавиште, најбоље су нам одговориле многе наше црквене општине и српске женске задруге, које, чим је закон о забавиштима у живот ступио, похиташе, те о своме трошку отворише забавиште, ли из тог узрока, да оно буде српско-вероисповедно; а колико је то од поменутих за похвалу, може само онај појмити и знати, ко зна шта је то васпитати још из малена децу у духу чисто народном и православном. Истина, нису се баш све наше општине угледале на врло похвална дела неких општина, па чини ми се да нису ни све женске задруге, ал још није доцкан, оно што се до данас није учинило, да се постићи, ну само се треба пожури.

Говорити о задаћи забавишта, држим, да није ни најмање нужно, по споменути

ми је само једно, а то је да су забавишта оно, што би требало да буде *дом родитељски*. Напредак у школи зависи врло много од васпитања домаћег, но како се доказало, да већи део родитеља тако је оптерећен радом, којим заслужује леб свој — да он не може да пази онако своју децу како би то, за дечије напредовање у школи, па доцније и у животу, нужно било, то се видела прека потреба за отварање забавишта. — Узрок један подизању забавишта без сумње је и тај: *што већина родитеља* — као што напред рекох — *не могу од својих послова да се баве васпитањем своје мале, за школу неспособне деце*. Сад кад то знамо онда, кад наше срп. цркв. општине подижу и по сели и по градови своја забавишта, треба да видимо какав је већином рад наших родитеља, који не могу да пазе своју децу и у које доба годишње овај рад пада.

Свака настава мора се и прекидати, или боље рећи после сваког рада мора бити одмора, па и наша забавишта имају свој одмор по ја се са тим одмором, бар код наших сеоских забавишта, ни најмање не могу сложити а ево зашто.

Годишњи одмор у забавиштима је као и у основним школама у јулу и августу. Што је у школи тај одмор у то доба го-

дишње, да се оправдати из тог узрока, што су деца одраслија те су у неколико и од помњи родитељима, јер у то доба наш ратар има највише посла. На против деца способна за забавиште нису ни од какве помоћи својима по су им шта више на сметњи, те их ма куд отправе само да им у раду не досађују. Онда се најмање пази на децу. По томе, баш онда, кад су деца најмање под надзором родитеља, онда су она ослобођена и од похађања забавишта, а зими, кад наш ратар нема никаквог посла, кад деца у затвореном простору морају да буду, онда су обвезана да полазе забавиште, то је неправедно!

Могло би се са свим лако изменити годишњи одмор у забавиштима тиме, да он буде у зиму, а у лето да буду обвезана деца полазити забавишта, те би се тиме много олакшало и нашем ратару. Па

Турија окт. 7. 1892.

што је још више, деца сиромашних родитеља, која зими не могу да похађају због слабе одеће, ни школу ни забавиште, онда би похађала забавиште, а и то је велика добит.

Кад узмемо да зими у затвореној соби деца од 3—6 година морају по читав дан да седе, па још у великом броју, то је и по њихово здравље и развијање шкољиво, а лети у слободи провађали би цео дан па не би код куће старијима на сметњи били, и то је један разлот, који иде к томе, да одмор буде у забавиштима зими а не у лето.

Ја рекох своју искрену и то у овом цењеном листу из разлога што многе наше женске задруге издржавају забавишта, па не би згорег било, да и оне о томе мало промисле и сви они којима на срцу лежи напредак наше деце.

Ј. З. Медурић
учитељ.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Школе за домазлук и кување. О чему се код нас још и не мисли, о том се код Немаца и других напреднијих народа књижевне расправе воде. Немци су и пр по свим крајевима основали школе женске за учење кувања и вођење куће и до сад су те школе биле спојене са повторним школама, дакле за девојчице од 14. до 16. године (јер у Немачкој је обвезна настава за основне школе 8 година, т. ј. од 6—14. године). У најновије доба појавила се мисао, да те школе ваља спојити с основ. на род. школом и већ је ове школ године у Плавни (Plauen i. V.) основана и деца из првог реда осн. нар. школе полазе већ таку школу. За таку школу назидала се тамо посебна зграда, која је предила 10.000 марака (6—7000 ф.) и узета је једна стручна куварка, која има месечне плате око 100 фор. а. вр. (120 марака). Сваки пут долазе на обуку по 24 девојчице и остају ту по 4 сата у једанпут.

О целисходности ове идеје написао је праву знатан немачки педагог Карло Рихтер и добио је за то награду од Коменскове закладе у Дрaжђанима. Он је доказивао, да девојчице ваља упутити и увећати већ до 14. године у домоводству и кувању, тим најпотребнијим породичним захтевима.

Колико је нама познато, има у Немачкој до

сад по разним крајевима за грађанску и отменију децу подигнуто већ девет оваких школа, а код нас још и не мисле на то, ма да сваки час говоримо: да не стоји кућа на земљи него на жени.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Млеко као лек. Неки енглески лекар Др. Дале окушао је у два случаја да лечи ране с млеком. Неки пивар јако опече обе ноге више чланака; ране су биле око 14 сантиметара широке. У почетку су метали на рабе зејтин и сало, ал без успеха и онда он накваси ланену крпу у млеко па поче тим рану завијати. Изјутра и у вече је мењао крпе и за два дана покаже се тако леп успех, да је рана скоро зарасла била, а за пет дана скупила се рана од 14 см. на 2½ см. и за тим на брзо сасвим зарасла. У сличним случајевима може и други пробати овај лек, јер га је лако набавити.

Против брадавица препоручује један лекарски лист да се узме 1:0 салицилне киселине, 8:0 млечне киселине и 80 колодијума. Том течношћу ваља „пензлицом“ намазати брадавицу најмање двапут дневно. За кратко време осуше се брадавице и онда их мож лако скинути.

Цвеће у собала је заиста опасно. Ово дана се у Кенигсбергу у Немачкој десио овај случај: У једној отменој породици славила је девојка

свој имендан, па том приликом добије на поклон 32 свеске цвећа. Кад у вече унесе она то цвеће у своју спаваћу собу. Око 3 сата ујутру чује мати девојчина из упоредне собе неко јечање; упали свећу и кад отвори врата удари ју задах од цвећа тако јако, да је тргла главу натраг. После мале почивке уђе унутра и види оне-свешћену, полумртву ћерку на земљи крај по-стеље. Изнесу је одмах на поље и тек после 2 сата могла се пробудити. Од то доба има 6 дана кад ово пишемо и још је болесна си-рота. Да није мати чула за времена стењање, нашли би ју за цело мртву изјутра. За то се препоручује нашим женикињама, да не спавају никако у собама где има мирисног цвећа или у мирисном селу, јер је било отуда доста несрећа.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Застирачи собљи, особито они што у ду-жину иду, хоће често да се присомите на кра-јевима или да се умотавају, те могу деца и други да падну преко тог, а тим се уједно и кваре. За то ваља крајеве припети за под са кратким гвозденим записачима или пришити за крајеве куглице од олова: ове притежу и не-даду да се крајеви присомићују.

Против коњског уједа. Има сила коња, који уједају, чим им се ко приближи; то је опасно и досадно за сваког газду и његове уку-ћане. Против тога се чинило и покушавало мло-го којешта, па је слабо помогло; сад су дошли на нов и врло добар лек против тога. Истопа се један грумечак, колик' лешњик, плаветног ка-мена у $\frac{1}{2}$ до $\frac{3}{4}$ литре воде. Томе се дода то-лико исто јаког салмијака (Salmiakgeist). За тим се узме један комад сунђера (губе), од прилике као песница и већ, испере се у чисту воду и исцеди, па се онда замочи у ту воду, у коју је плаветни камен ископљен, веже се на један по-јачи штап горе, који ваља да је затупаст тамо и тако, да се лако скидати може. С тим штапом и сунђером приближимо се коњу, који уједа, па како он зине ваља му турити штап што дубље уста па онда тргнути, а сунђер ће остати уста. Плаветни камен је љут, а салмијак гори, те ће се коњ гадити, али за то не може коњу ни-шта бити, осим, што може мало грло онећи. За то му ваља који дан пружити меку храну. Који су то пробали, веле, да се многи коњ излечио одмах код првог оваког покушаја; ако један ова-кав случај помогне, ваља поновити и овда за цело неће више покушавати да уједа.

Како се оставља за зиму кртола (кронир) Зна се, да кртоли највише шкоди влага и то-плота, те по томе је за њу добро само про-хладно и суво место; а томе најбоље одговара подрум и трап. Како су пак ретки суви подруми: то су трапови пробитачнији. За влажне подруме преноручује се, да се кртола на узвишено ме-

сто, на даске ил лесе, поређа и товари, а не на под. Трапове пак ваља ископати на склонито и узвишено место, где се не слива вода. Обично 1— $\frac{1}{2}$ метар широко и један метар дубоко. Зат-вор нека је удешен као кров, да се вода не слива унутра а покрива се само земљом. Кад је хлад-није и кад је јачи мраз, онда се више земље товари. Отвор се обично кукурузовим затвара кад је јача зима. Даске и слама нису проби-тачни за то, јер се кртола квари под њима. Ако се тако сачува кртола од влаге (да не улази одкуд год вода) она се очува здрава до пролећа.

Нови новци. Аустро-угарски (крунаши) већ су почели улазити у народ и опомињемо наше поштоване читатељице, да пазе, да се не пре-варе у мењању са дојакошњам новцем. Наш чланак у последњем броју може им објашњења пружити. Опомињемо их даље, да дојакошњи сребрни новац има важности само до 1. јануара 1893 г по нов. кал. па после ће се примати само као роба (1 фор. у 70 новч.) За то, које га имају, нека га донде измењају.

РАЗНО.

Српски народни црквени Сабор састао се 24. октобра о. г. у Срем. Карловцима Овај Са-бор има да решава о врло важним предметима: о утврђењу наше народне црквено школеке ауто-номије и о бољем устројству наших просветних завода и фундаменталних одношаја на овој стра-ни. Ово је после 1879. г. први расправни Сабор, а од 1870. г. први од кога се и добру надамо, па за то је упрљо очи на Карловце сав наш оострани народ и недамице очекује лане и по-вољне гласове.

Др. Ђорђе Дера професор срп. вел. гимна-зије прославио је у недељу 27. септембра (9. октобра) о. г. своју 25. годишњицу учитеље-вања. Г. Дера има лепих заслуга и на књижев-ном пољу, а и иначе је тако погодне нарави, да га сви познаници без разлике стања и поло-жаја поштују и цене. И ми се придружимо ошштој честитци и кличемо: живео! и 50. го-дишњицу славио!

Освећење споменика Јакову Игњатовићу. Пријатељи пок. Јакова (Јаше) Игњатовића срп-ског књижевника романијера скупили су у на-роду толико прилога, да су могли леп и при-стојан мраморни споменик подићи овом заслуж-ном књижевнику српском. У суботу 17. (29). октобра о. г. дала је, на молбу скупљача и при-јатеља покојникова г. Др. С. Павловића, „Ма-тица Српска“ осветити овај споменик и поло-жити на њега венац свога признања. Овај све-ти чин обавио је г. Сергије Шакрак-Нинић члан књижев. одељења Матице Српске а приликом том била је заступљена и „Матица Српска“ са више поштовача и пријатеља. По освећењу изговорио

је леуу и сходну беседу члан књижевног одељења г. Др. С. Павловић, а г. А. Сандић делио је присутнима „Лаворике Листак“ на гроб Јаши Игњатовићу, прештампано из „Отаџбине“ св. 126. Покојни Јаков Игњатовић као књижевник има лепих заслуга за нашу књигу и приповетку, те је заслужио да му и овом приликом довикнемо: Слава Јакову Игњатовићу!

Девојачко друштво Срикиња Новосаткиња попунило се новим чланицама из млађег девојачког круга и састаје се редовно сваког четвртка после подне од 2—4 сата. На последња два састапка држао је предавања Арк. Варађанин из новије историје српскрг народа, поглавино о устанку Карађорђевог и Милоша Обреновића.

Принцеса Милка Хржић. У једном броју „Лајпцишких илустрованих новина“ има слика Емилије Хршићеве, Хрватице, која се пре неко време венчала с принцом Хенриком Хесенским. Њен живот се описује укратко овако: Емилија Хржићева родила се 1868. год. у Карловцу. Отац је још жив. Он је у Загребу судија највишега суда и Милка (Емилија) показивала је још у најранијој младости велики дар за музику и певање. Пошто сврши вишу девојачку школу у Загребу, родитељи је даду у конзерваторију код Зајца, који је учио певању. Затим је пошљу у Беч, где у тамошњој конзерваторији продужи учење. Професори јој бејаху Генсбахер и Рес, који јој прорицаху лепу будућност. Први пут се г-ђица Хржићева истакла, кад је певала у приватном позоришту грофа Н. Естерхазија у Тотису, где се упознала с кнегињом Паулином Матерниха. Крајем 1888. г. ангажује се за позориште у Манхајму, где ступи под именом Милене и тако се до-

падне, да је почетком 1890 год. ангажована за дворско позориште у Дармштату. Ту од 1890. до 1892. буде омиљен члан опере, особито у улогама: Маргарете, Мињоне, Елзе, Сантуце и т. д. Прошле године учила је неколико партија у Паризу код г-ђе Вијардо Гарсија те да их пева у Дармштату. Крајем прошле године упознало се с принцом Хенриком Хесенским, који се у њу заљубио и долазио у оперу кад год она пева, и венчала се с њим пре месец дана у Дармштату. Принц Хенрик је стриц данашњем великом војводи Хесенском, и сад му је 54 године. Учествовао је у рату 1866. и 1870. г. из војске немачке иступио као пуковник. У првом браку имао је за жену г-ђицу Вилиха, која је умрла након једногодишњег брака, оставивши сина, садањег грофа Ниду.

Помрачења сунца и месеца. Бечки астроном (звездар) Ополцер израчунао је колико је било и колико ће бити свега помрачења сунца и месеца од године 1207. пре Христа па до године 2163 после Христа и нашао је, да ће за то време, од 3370 година, бити 8000 помрачења сунчаних и 5200 помрачења месечних. На том је послу рачунало десет рачуница више година, а рачуни њихови изнети су 242 дебеле књиге.

Промена коже. У Америци се догодио пре 4 године чудан случај. Нека Црница жена била је до своје 50. године сасвим црне коже; а онда се на једанпут почну по њој указивати беле пеге, којих је сваки дан све више излазило, док није сва кожа постала бела; то се свршило све тако не осетно, да ова ни најмањег знака болести ил слабости ил зле воље није осетила. Да није ово једини случај био, мислио би човек да може да побели у старости и кожа као и коса.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Сентомашкиња.

У недељу 18. октобра о. г. одржана је редовна главна скупштина добротворне задруге Српкиња у Сентомашу. У скупштини искупило се веома мало чланова и ако је време врло погодно било, што свакако не изгледа лепо, кад се зна, да ова задруга броји доста леп број чланова, које у месту а делом и на страни.

У овој скупштини прочитан је извештај начелнице за прошлу годину из којег се види, да је одбор одржао шест својих седница, у којима су прегледани рачуни и додељене многе потпоре сиромашима и невољима. Стање друштва не благајнице је овако:

Концем 1891. год. било је 1674 ф. 72 н.

Приход у 1892. г. био је 243 ф. 36 н.

Свега: 1918 ф. 08 н.

Расход: 122 ф. 09 н.

Остаје: 1795 ф. 99 н.

Од овога палази се 1766 фор 32 нов. као улог у заводу „Сентомашке дружине за потпомагање“, а осталих 29 ф. 67 н. у ручној благајни.

Милостиње је издало овима: 1) Катици Миковића, чији је муж умно оболео 12 фор. — 2) Нати уд. Алексијевића 5 ф. — 3) Евици Девечерској 5 ф. — 4) Аркадији Мудринском 5 ф. 5) Стани Жекића 4 ф. — 6) На пострадале од перодице у горњој Угарској 5 ф.

Прилози: 1) Српском Учитељском Конвикту у Новом Саду 20 фор. у име чланарине. — 2) Сиромашним ученицима срп. велике гимназије о приређеној св. савској забави 5 фор. — 3) Кости Златановом ученику српске вел. гимназије на књиге 3 фор. — 4) Српској православ. цркв. општини у Српском Ковину на оправку цркве 3 фор. — 5) Српској православној цркв. школској општини у Травнику (Босна) 5 фор. —

Задруга је у очи нове године приредила

вечерњу забаву, од које је преостало 42 фор. 4 н. чисте добити. — У задругу се уписало 9 нових чланова из Турије, 3 из места, 1 из Жабља, и скупштина их је једногласно на предлог одбора као своје чланове прогласила. Живиле! Као најновији члан у ову задругу уписала се и гђа Марија уд. Алексијевића, која је многа добротинства починила а и овој задрузи прило-

жила 50 ф. као уписанину. Живела!

У овој скупштини обављен је избор одбора и часника. У одбор су изабране осим старих и три нове одборкиње а часништво је по ново изабрано. Желити је, да се што више чланова уписују и да редовније похађају скупштине, јер само тако ће ова задруга одговорити истакнутом задатку.

Ј. М.

ЗАБАВА.

КАД БИ ЗНАЛО ЦВЕЋЕ...

— Хајне. —

Кад би знало росно цвеће
Боле што ми душа пати,
Са тих бола, та и оно
Морало би заплакати.

Кад би сићан славуј знао
Тешки терет мојих јада,
Умукли би нежни звуци
Слатке среће, сретних нада.

И звезда би проплакала
Што по небу трепти тио,
И поточић горе чарне
Жуборећи жубор мио.

А његова хладна душа
За све моје боле знаје;
Он их моме срцу дао,
Па сад за њих и не хаје.

Иванко В. Б.

НА РАСКРШЋУ.

Шта се тако десило? А ко би то знао; божији су путежи не достижни, божија је воља не појмљива.

Па и опет, кад год се сетим своје другарице Наде, обузме ме туга, па се и нехотице питам: За што се тако десило?

Лена ли беше, боже мој, лена па мила. Више пута, кад сам је гледала, нисам знала чему више да се дивим. Да л' вилинском јој стасу, из црној коси, која јој се у дугим витицама спуштала низ плећа, или оним небесно плавим очима, са којима тако љупко гледаше у свет.

Сви смо је волели, али смо је сви гледали са неком зебњом у срцу; беше слабуњава, а лечници доказиваху, да неће бити дуга века.

Била је јединица. Родитељи је неговаху, чуваху, као оно мало воде на длану, па и опет је не моглоше отети од црне судбине њене.

Више пута, кад смо ми у веселом дру-

штву играле, гледала би нас она тужним очима — њој је игра била забрањена, — али би се тада брзо тешила, уздајући се у то, да ће кад одјача и то, па и многа друга уживања накнадити. Али тапта нада, та варалица људска, преварила је и њу.

Но једног дана десило се нешто, што ме је од ње врло изненадило.

Једна од наших другарица удавала се. Све нас је позвала у сватове па, разуме се и Наду. А Нада, крај свега тога, што је у последње време избегавала сваку већу забаву и друштво, беше у те сватове дошла.

Отац наше удаваче, Маре, био је сиромаша учитељ, а имао је много деце. Мара је била од девојака најстарија, али је имала још три старија брата, који су се разишли по свету, да се спремају, како ће доћи до коре хлеба.

Но пред Марине сватове искупише се сви, осим најстаријега, који је био иску-

шеник у неком фрушкогорском манастиру. Када се био решио да ступи у монашки чин, беше му мати као ван себе, но он се није дао одговорити. Рачунао је, да ће тим оцу своме, који је имао силну децу да збрине, бар један терет са рамена скинути.

У очи сватова беше Мара нешто тужна. С једне јој стране жао беше, што ће оставити своје родитеље, с друге стране жалила је мајку, што ће се са оном осталом ситном децом морати сама бочити, а понајвише јој је жао, што јој Милољуб, најстарији јој брат, пије дошао у сватове. Ми другарице искуписмо се око ње, па је тешимо како која умс.

Од једаред се врата отворише, а у собу уђе неки леп млад човек. Мара викну радосно, а у тренутку му паде око врата. Милољубе, Милољубе, то је било све што је у радости умела да каже.

И Милољуб је дошао. А кад рече, како му је отац игуман дозволио, да неколико дана код куће остане, радости не беше краја.

Док смо тако сви скупиени стојали око Милољуба, паде ми и нехотице поглед на Наду, која стојаше на страни бледа као смрт.

— Шта ти је Надо? запитих је.

— Ништа; сад ће то проћи, — рече мирно, ал ја видим како је узбуђена. У тај мах опази је Милољуб, приђе јој ближе, те пружив јој руку рече:

— Надо, зар ми се ви не радујете?

Она у први мах задрхта, тада се мало насмеши, ал не рече ни речи.

Неко ми једном рече, да су се Нада и Милољуб лепо гледали, ал када је ја једном о томе упитах, не хтеде ми ништа признати; шта више беше јој криво што сам је о томе и питала.

Како сам знала, да се она у опште мора чувати од свега онога, што душу узнемирује, и како сам осетила, да је у тај мах била врло узнемирена, не спомених јој о томе више никад ништа, али ми се већ у онај мах учинило да су они, који су ми о њој и о Милољубу приповедали, имали право. А сад, док је посматрах, како јој се лик час бледилом, час ру-

менилом осипа у онај мах, кад Милољуб с њом говори, уверила сам се о томе потпуно.

Ја ју не пуштах из вида. Она беше час весела и песташна као никад до сад, а час опет тужна, сетна, па и опет мила, пуна чари као увек.

Цело то вече се Милољуб није одмicao од ње, а видела сам, да су се тешко растали.

Сутра дан освану дивно јутро. У Мариној кући већ у велико све на погама. Мало по мало, па се и сватови почеше купити. Дође време и да се Мара опрашта од својих родитеља и да пође на венчање.

Весели сватови запеваше: „Изведи брате сестру за руку.“ Милољуб пређе Мари и поведе је. У тај мах паде му поглед на Наду. Она лако задрхта а он тешко уздахну. Њему се неће искупити кићени сватови, а она? Она ће поћи да усрећи другога.

Одосмо на венчање. И о ручку је било весело, ал тек после подне разви се право српско весеље. У дворишту се ухватило коло, па игра, мислиш не стаје па земљу. Само Милољуб и Нада не играју. Она се наслонила на багрену, а он јој се нагнуо па нешто шапуће. Мора да су му речи биле жалостиве, кад је њен лик тако тужан био. Одједаред се обоје упутише колу. Ми се скаменисмо од чуда и страха. Ал бадава је молисмо да не игра, бадава је најозбиљније доказивасмо, да ће јој игра шкодити, она је остала при своме. А када јој најпосле приђе брижна мати преклињући је, да не иде колу, прошапта она: „само мало“, па онда се тужно осмехну, као да хтеде рећи: та шта ми кратите и тако ће ми то бити последњи пут. И ухватише се. Коло се све таласа, а њих се двоје приљубили једно уз друго, мислиш никад се растати неће.

Но за мало, па се уморише весели играчи и чиле играчице и коло стаде.

Младеж се разишла по врту и дворишту да се одмори, не би ли по ново могла заиграти, ал њих двоје се не растају.

Кад у један мах сватови почеше поново играти, опазим ја да њих нема у

друштву. Како и сама бејаш уморна, упути се у врт и седнем на неку клупу, која је била одма уз велику густу сеницу, да се одморим. Одједаред ме из мисли трже Милољубов глас, који допираше из сенице. Хтедох се дићи да пођем али ме нека тајанствена сила прикова за клупу на којој сам седела.

— Надо моја, Надо тешко мени кад те не могу усрећити. — шаптао је он гласом, који је дрхтао од узрујаности. Она зајеча.

— Надо, немој плакати. Полудићу, гледећи твоје сузе, — настави он, ал она јеца и даље. Он јој приђе ближе, и ухвати је за руку; а она му не брањаше.

— Надо, ја те силно љубим, никад, никад, нећу заборавити. А ти? —

Она мало задрхта, затим му обви руке око врата.

— Милољубе, Милољубе мој — ал не мога даље, жарки пољубац заклони јој у сташца.

Надо Надо — рече он најзад — кад помислим, да никад, никад нећемо бити своји, чини ми се да ће ме свест напустити. Мишљах, да ћу то лакше поднети, ал сад видим да ми је тешко претешко.

— Немој тако драгане мој. Нема смисла да се тако мучимо обоје. Све кад тебе не би завет везивао, ми опет не би дуго били срећни. Зар ти не видиш, да су моји дани избројани. Ја се усилјавам због својих јадних родитеља, ал осећам већ одавна, да пећу дуго. Ал није ми жао што ћу умрети. Умрећу срећна; та ти си ме волео.

— Немој тако душо. Ти ћеш још бити срећна а мени како било. — Она само тужно задрма главом, тада као са неким попосом диже главу и рече:

— Хајдмо. Нек буде што пре крај овим мукама. — Он је поново стиште на груди, а дуг пољубац сљубио им је усне.

Но у тај мах, када се хтеде отргнути од ње, запе му случајно рукав о низ бисера, који је она увек о врату носила, низ се одкиде, а бисер се расу по сеници.

У тренутку га покупише. Он узе једно зрно бисера и замоли је, да му га да за успомену на ове лепе тренутке.

Она се тужно окрете од њега. Узми — рече, па онда нагло оде из сенице. И он изиђе и упути се другој страни врата, а ја се брзо сакрих у жбуи, да ме које од њих не опази.

Дуго писам могла доћи к себи од свега овога, што сам чула и видела. Потражих Наду Ћутке, ал ње не беше нигде. Кад за њу запитах, рекоше ми, да јој је мало позлило, и да је отишла кући.

Одма сутра дан отишла сам Нади да је обиђем. У предсобљу затекох јој мајку сув исплакану.

На моје питање, како је Нади, рече ми кроз плач:

— Зло је рано, зло је. Ноћас је пропљувала крв. Лечник вели, да нема помоћи. Оно јучерање коло је уби, камо среће, да ме је послушала.

Лечник је погодио. На две недеље иза тога Наде више није било међу живима. Свенула је као оно пролетни цвет.

Док је лежала, походила сам ју сваки, сваки дан. Када јој опет једном седох уз постељу признала ми је све, шта се десило између ње и Милољуба.

Једног дана позваше ме њој. Чим сам је видела, знала сам, да су јој тренутци избројани. „Поздрави га! То су биле последње речи. На брзо иза тога занела се сном, из кога се није ни пробудила.

Прошло је од тога доба доста година, а ја јој не могах аманет испунити. Милољуб се закалуђерио и више се није враћао својима, а мене су моје породичне околности везивале за кућу. И тако га не могах видети.

Једном одем са својим мужем у Фрушку гору да походим тамошње манастире.

У једном манастиру упознам се са неким калуђером. Био је врло благе нарави, а ћутљив до крајности. Дочекао нас је врло љубазно, ал тада се препоручио и отишао у своју ћелију. Када за њега распитасмо, рекоше нам, да друштво, особито странце, увек избегава и да се најрадије бави гајењем птица, којих је имао врло леп број.

Када се кренусмо кући, упутисмо се и у његову ћелију, да се с њим опрости.

мо и да нам том приликом покаже своје тичије друштво.

Затекосмо га за писаћим столом, за којим је седео и читао.

Ја се нанесем над књигу не би ли видела шта чита, а у тај мах паде ми поглед на његове бројанице које су биле уз књигу. Наједаред сва претрнем. Сасвим на крају бројаница беше нанизано и једно зрно бисера. Погледах га боље, узех бројанице у руке, и показав му бисерово зрно упитах га:

— Одкуда вам ово? —

— Немојте ме за то питати — рече он и уздахну — с' тим зрном бисера скопчана је једна врло тужна приповетка.

— Милољубе, је сте ли ви? — упитах га ја, а ни сама не знам како сам се осећала. Нека чудна смеса радости и туге обузе ми душу.

— Био сам — рече он тужно. Тада

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

— Српска Књижевна Задруга известила је расписом од 18. окт. о. г. своје поверенике о својем досадањем раду. По распису до сад су штампане и готове три књиге: *Косте Трифковића* Драматски списи I., *Сима Матавуља* приповетка „Бакоња фра-Брне“, дра. *Милана Јовановића* прте „С мора и са сува“. Штампану се (и нешто ће скоро бити готово) још т. и: *Доситија Обрадовића* „Живот и прикљученија I.“, *Ј. Стер. Поповића* „Даворје“ (све оригиналне песме) и *Игњатија Николајевића Погаиенка* приповетка „Права служба“ у преводу М. Ђ. Милићевића. Осим тога штампаће се и прва свеска „Историје српскога народа с погледом на историју суседних Бугара и Хрвата“ од *Љуб. Ковачевића* и *Љуб. Јовановића*. Хоће ли се на овом броју књига стати ове године, зависиће од тога, како ће се одржати до краја године досадашњи леп одзив народни. Од тога одзива зависи други један корак, врло крупан према новчаним нашим приликама. Ради смо, наиме ако нам допусте новчана средства, предати члановима књиге у *тердом повезу* (укоричене)“. — Као што се из овога расписа види, вредна управа свим својим силама ради, да се узвишени и знаменити задатак Српске Књижевне Задруге што сјајније испуни већ ове године. На народу је сада, да тај рад помогне уписујући се што више у Задругу. Као у сваком послу тако ни овде не ће се моћи урадити ништа без покретача. Многи би се с драге воље уписао, да зна камо и коме се треба обратити. Родољубива дужност би била у првом реду наших свештеника и учитеља а после трговаца и сваког свесног и отреситог Србина, да се лати скупљања чланова. Колико нам је познато, досад се у Бачкој и Банату одазваше тек неколико места (у Бачкој: Н. Сад 64 чл., Мол 19 чл., Чуруг 14 чл., и неколико даме по једног члана), а могло би свако село дати

ми загледа у очи, а у том тренутку је и он мене познао.

Ја му приповедих све, што сам о Нади знала. А када му рекох последњи јој поздрав, рече ми он тронуто:

— Хвала вам, по сто пута вам хвала на тим речма. Ви сте ми скинули сињи терет са срца. Мислио сам, да ме је Нада заборавила, ал сад, сад могу спокојно живети и молити се Богу за њену племиту душу којој ће и моја узлетети. А ово зрно бисера, као и њен последњи поздрав чуваћу као најмилију успомену са овога света, са којим се она тако прерано опростила а кога сам се ја за навек одрекао.

После неколико тренутака кренух се ја са мужем својим кући, оставивши за собом дивну Фрушку Гору и манастире њене, а у једном од њих смирена калуђера, који ће се молити Богу за анђела, кога је срео на раскршћу између овог света и онога. Д.

по десетак чланова. Три фор. само по себи није велик новац а кад се за њих добије близу 100 штампаних таб. онда је управо ситница. Пренимо се дакле, прионимо око скупљања чланова, нека се камен по камен сагради на чврстом темељу свести и просвећености целокупног Српства огромна, величанствена палача Српске Књижевне Задруге!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Позив на претплату. Како онострано српско учитељство нема свог листа, к'ји би се што чешће, барем недељно, бавио струком и животом учитељским у поучно забавном правцу, то сам принуђен да издам свој подужи састав; „*Педагошка исма*“ у засебној књизи. Ту књигу сам написао размишљајући о предметима, којих ће бити 25, колико сам читао, чуо, видео и искусио, а употребио сам облик писма за то, да буде читаоцима разумљивије и занимљивије, Усуђујем се дакле позвати на претплату г. г. учитеље и учитељице и сваког пријатеља књиге с тим, да ћу тек онда дати књигу у штампу, кад буде довољан број претплатника. као и да ћу приход, ако га Бог даде, употребити као испомоћ на даљем студирању учитељске струке у иностранству. Скупљач има десету књигу или новац. Претплату прима г. Арк. Варађанин управитељ више девојачке школе у Нов. Саду, а цена је 4) и од књиге. У Новом Саду, септ. 1892. Јован Јанко Клежевић учитељ.

Позив на претплату. У нашој и овако слабачкој књижевности по најмањи је број оних књига, које су нашем женскињу, његовој поуци и његову васпитању намењене. Особито је мален

број оних дела, којима би се на оснивање и развијање моралног и породичног живота утицало у свези с развитком естетичног укуса, који женску душу и срце највише краси и уздиже. Мај те не у свакој другој књижевности ћеш таквих књига у изобиљу наћи, а у нас једва ако се која као бела врана до сада појавила, па и та је мучно до позваних руку у довољном броју допрла. Оскудица је у нас у томе погледу и сувише велика, а да је не би што пре са свим уклонити, или бар умалити ваљало. Потписана штампарија, хотећи поменутој оскудици по могућству доскочити, примила је на се, да изда такву једну књигу, која је Српкињи с погледом на њен положај у кући и у породичном животу намењена. Дело је по немачком ориџиналу прерађено, и према нашим приликама за Српкињу удешено. Књига носи наслов: *Домаћи Ђеније*, и укупно градиво у њој распоређено је на следећих четрнаест одељака: 1. Домаћи Ђеније. — 2. Љубав — 3. Идеализам и материализам. — 4. Тежња за лепим, — 5. Дилетантизам и одушевљење за уметношћу. — 6. Књиге. — 7. Друштво и самоћа. — 8. Породица. — 9. Девојка — 10. Вереница. — 11. Жена — 12. Мати. — 13. Чељад. — 14. Усамљене женке. — Књига ће за који дан ући у штампу, и биће најдаље за два месеца готова. Штампаче се на финој шамоа-хартији леним, новим словима, а изнеће 10 табака повеће осмине. Цена је брошираној књизи 60, а у фином платненом повезу 80 новч. Јављајући ову вест српској читалачкој публици у опште а Српкињама на по-се, молимо их најучтивije, да нас у овоме подухећу скупљањем претплата потпомогну. Ми не тражимо новца унапред него само списак претплатника; а новац ће положити свако, кад књигу добије у руке. Скупљачима дајемо сваку пету књигу за труд. У Вел. Кикинди, 1. октобра 1892. С особитим поштовањем штампарија Стевана Миленковића.

Позив на претплату. Поштованим читаоцима, скупљачима и новим претплатницима привредно витешкога листа „Витеза“. Садашњи поштовани читаоци „Витеза“ знају да смо им ми у молби нашој, којом смо их прошле јесени молили на претплаћивање, обећали и обвезали се, да ће „Витез“ у овој 1892. години излазити два пута месечно и увек на табаку, дакле 24 броја или 24 табака за целу ову годину. Међутим ми смо не само ту нашу обавезу испунили, него смо још и преко тога издали 2 броја више. А када се томе додаду и два додатка (од којих је један и с цртежима био), онда излази да смо свега већ до сада пружили читаоцима 3 броја више, дакле место 24, 27 штампаних табака. Али, и ако смо ми и више труда и више трошка око листа већ до сада поднели, него што смо поштованим читаоцима „Витеза“ обећали, ипак ћемо непроменљиве воље истрајати и лист издавати и даље, јер то ишту привредновитешки

интереси Српства. Још ће у овој години изаћи онолико бројева, колико нам год снага за то достигла буде. А, да бисмо у тој својој светој дужности могли што више користити, молимо све поштоване претплатнике, који нам пита дугују, да дугујуће претплате што пре измире, јер ћемо иначе и поред све добре воље бити везаних руку у раду своме. Уједно најучтивije молимо наше садашње уважене читаоце да нам верују, да ми без велике потребе не излазимо с молбама за претплату, и кад виде, да ми то чинимо, онда треба да знају да смо у вељој nevoји и да треба молби нашој да се одазову што пре.

„Гласник“ тако се зове трећи српски лист, који се покренуо у Вел. Кикинди 3. октобра о. г. под одговорним уредништвом Стеве Миленковића штампара. Лист ће излазити двапут недељно и бавиће се просветом и привредом а доносиће и забавне ствари. Претплату прима уредник и износи годишње 4 ф. а за Србију и Црну Гору 1 ф. више. Главно је, што навешћује уредништво, да ће радити на заједници, слози, братству и споразуму међу браћом нашом.

За две седмице изићи ће из штампе „Нови Требевић“, велики српски илустровани календар у Босни и Херцеговини. Уредио Стево Калуђерчић, српски учитељ. Садржај је врло богат. „Нови Требевић“ има четрдесет и четири слике, које су рађене у првим умјетничким заводима за то. Радови су такође из пера првих и припознатих српских књижевника. Садржај му је већи и богатији него иједне године. Кад уз то додамо да је лапски „Нови Требевић“ оцијењен као најбољи од свију српскијех календара и кад напоменемо да је он најзгоднији и најудеснији за Босну и Херцеговину, онда му не треба боље препоруке. Цијена само 50 новчића. Ко поручи за готов новац или поштанским подухећем најмање 20 комада добија их по 40 новчића. Наручбине се упућују на прву српску штампарију Ристе Ј. Савића у Сарајеву.

Изашла је прва свеска „Учитеља“ за XII. год. с овом садржином: Чланци: Начело концентрације. — Како се данас предаје, а како треба да се предаје земљопис у основ. школи. — Учитељске пензије у Енглеској. — Једно путовање кроз васиону. — Дечје игре. — Предавање из срп. језика. Забава и поука: (Из бележнице једног учитеља) Паја. Књижевни преглед: Бачки одмор. — Буквар С. Чутурила. — Читанка М. Клицина. — Ручки учитељи. — Извештаји о дев. шк. у Н. Саду и Панчеву и т. д. (још неколико прегледа и приказа књига и листова). Учитељско Удружење: Главни Надзорник и Уређивачки Одбор. — Јавна благодарност. — Рад учитељ. скупштине. — Путовање у Загреб на учит. скупштину и изложбу учила. Гласник: Новости: Промене у просвети. — Мишљење о учит. плати. — Учит. распоред. — „Одјек“ о „Учитељу“ и учитељима, — Удбеници осн. шк. — Свеште-

ничка скупштина. — Икона Св. Саве — Занатл. изложба. — Споменици Х. Велку и на Сланкамену. — Статистика, школа у Босни, Бугарској и Енглеској. — Белешке. Добротвори, Некролози и Читуља. — „Учитель“ излази у месечним свескама од 5, 6 и више табака, стаје на годину 10 дин. на пола г. 5 дин. Годину почиње и свршава са школ. год. (од септ. до јула). — Чланови Учит. Удружења добијају лист за једну четвртину цене јевтиније (за 75%), а чланови ван Србије добијају лист за пола цене. (Чланови плаћају 5 дин. улога год.) Но докле се зборови не образују и док се не покупе и пошаљу улоги, и чланови треба за I полгође да пошаљу 5 дин., па ће за II полг. послати само још 2-50 дин. Учитељско Удружење има бесплатну поштарину у Србији (сем унутница) само треба адресовати Глав. Одб. или уредништву. Београд, септембра 1892. год. Уредништво „Учителџа“.

Српске Севдалинке. Српске народне умотворине. Књига прва. Из ковчежића Марка С. Поповића-Родољуба Панчево 1892. Штампарија Браће Јовановића. Цена 60 н. На продаји у књижари Браће Јовановића у Панчеву. *Чист пригод — пошто се одбију трошкови — намењен је за подизање српског књижевног друштва у Босни и Херцеговини.* Књижица ова има 133 страна и 219 песмица. Песмице су покупљене у народу, а увукла се по нека и вештачка песма, која се у народу овде па ево и тамо већ одомаћила. Има врло лепих и моралних песмица а има и које показују доста тавних страна на нашем моралном телу. С обзиром на ову лепу и племениту намеру, коју је овим г. писац наумио да постигне и с обзиром на то, што су ту умотворине из оног дела нашег народа, који је до јуче чамио под туђим притиском, препоручујемо свима пријатељима, да потпомогну нашег вредног и родољубивог екуњача, као и цел, која се овде истиче.

ЧИТУЉА

Олга, краљица виртембершка, кћи пок. цара руског Николе, преминула је у својој 70. години живота. У младости својој беше необична лепотица. Није имала од срца порода, те је одржала нећаку своју Веру, којој је завештала и 10 милијуна марака. Остало је иза ње 24 милијуна марака, од којих је оставила своме граду Штутгарту 1 милијун. У земљи и народу беше обљубљена са своје доброте. Мир пенелу њеном!

Наталија удова Лакићка из Нов. Сада, чланица добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња преминула је после дужег боловања у својој 41. години живота 17. (29) октобра о. г. и уз велико саучешће свију грађана сахрањена сутра дан. Лака јој била црна земља!

Даринка Савковићева ћерка нашег уваженог професора вел. гимназије и сарадника овог листа, ученица II разр. осн. нар. школе преми-

нула је октобра о. г. у цвету своје младости у 8. години живота од несретне вратобоље дифтерије. Ми врло жалимо овај мирисни цветак, што је тако рано увенуо и изјављујемо ожалостињеним родитељима своје саучешће. а за покојницу молимо благог творца, да ју прими у своја рајска недра. Мир пенелу њеном!

Тинка Миловановић рођ. Јовановић супруга новосадаког угледног занатлије Светозара Миловановића, преминула је 21. октобра о. г. у својој 27. год. живота, оставив за собом двоје мале дечице. Беше добра супруга и мати и од како се довела чланица српске добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња. Лака јој црна земља била!

ПОЗИВ

Добротворна Задруга Срп. Новосадкиња приређује у суботу

на божићне покладе 14. (26.) новембра о. г.

код „Царице Јелисавете“

⇒ **венчић с игранком** ⇐

у корист своје благајне. — Улазна цена од особе 1 фор. — Добровољни прилози примиће се с благодарношћу.

Почетак у 8 сати у вече. — Улазнице се могу добити у књижарницама Браће М. Поповића, Луке Јоцића и А. Пајевића и у вече на каси.

Музика је ц и к пешачког иука Број 70.

Мо л б а.

Добротворна Задруга Српкиња Новосадкиња рада је, да по могућству своме заодене за зиму неколицину своје сироте школеке деце; па како јој је познато, да овде има доста добрих и милостивих душа, које из сопствене побуде пружају сваке године изношено или окрачано одело своје деце задрузи нашој на ове цели: то умољава овим све те добре људе да те своје ствари пошаљу начелници задружној гђи Јулки Радвановићки најдаље до божићних поклада јер је задруга рада, да о воведенију о. г. подели одело тој сиротој деци.

За дивот корице

пријавило се до сад 12 потражилаца; ово је врло мален број за поруку. Молимо, да се јаве до 1. Децембра о. год. и други који би желели дивот корице, јер што се више јаве, све је јевтиније. *Уредништво.*

О Д Г О В О Р И

Г. „В.“ *Сирајево* Ваше песме нису пристаје у наш лист, јер се односе само на мунику страну, а наш је лист намењен углавито женској страни. Покушајте што, што би се односило и на женски свет. Поздрав!